

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-126>

УДК 330.34.014

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА БАЗИСНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОРИВУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

THEORETICAL PRINCIPLES AND BASIC PREREQUISITES OF THE ECONOMIC BREAKTHROUGH IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR

Власюк Олександр Степанович

доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України,
Національний інститут стратегічних досліджень
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6174-9141>

Коліщенко Руслан Олександрович

аспірант,
Міжнародного університету фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-7502>

Vlasiuk Olexandr

The National Institute for Strategic Studies

Kolishenko Ruslan

International University of Finance

Стаття присвячена дослідженню теоретичних засад та базисних передумов формування економічного прориву в Україні в умовах війни. Публікація містить узагальнення теоретичних та науково-методичних підходів до тлумачення змістовних характеристик поняття «економічного прориву». Доведено, що ключовими умовами досягнення економічного прориву країни є інноваційна модернізація та технологічний розвиток національної економіки, наявність адекватного інституційного базису функціонування бізнесу та впровадження інновацій, розвиток науково-технічної сфери та її інтелектуального капіталу, соціальна консолідація населення держави. Обґрунтовано критерії досягнення економічного прориву, а саме: структурно-збалансований, системно-безпечний, ресурсно-функціональний, інвестиційно-інноваційний та соціально-детермінований. Досліджено циклічну природу економічного прориву та наголошено на дуальній взаємозалежності розвитку економічної та соціальної сфер держави для досягнення економічного прориву.

Ключові слова: економічний прорив, життєвий цикл економічного прориву, критерії досягнення економічного прориву, умови досягнення економічного прориву, структурні трансформації, війна.

The article is devoted to the study of the theoretical foundations and basic prerequisites for the formation of an economic breakthrough in Ukraine in the conditions of war. The publication contains a generalization of theoretical and scientific-methodological approaches to the interpretation of the substantive characteristics of the concept of "economic breakthrough". The authors demonstrate that the key conditions for achieving the country's economic breakthrough are innovative modernization and technological development of the national economy, availability of an adequate institutional framework for business functioning and implementation of innovations, development of the scientific and technical sphere and its intellectual capital, and social consolidation of the population of the state. It is summarized that breakthrough innovations have a dual nature: on the one hand, they are creative, as they form a new production and economic cycle, on the other hand, they are destructive, as they destroy the system of national economic relations. The authors taken into account that in order to achieve an economic breakthrough, the starting point of economic growth is a period of crisis and recession. It is quite natural that in order to make an economic breakthrough, it is necessary to form a set of conditions that, on the one hand, are the resource base of economic transformations, and on the other, play the role of a kind of multiplier for the activation of socio-economic transformations, the scaling of the economy and the improvement of the quality of life of the population. The authors are convinced, the functioning of the economy in the conditions of war can become a starting point for further economic breakthrough and post-war reconstruction of the state. It is quite logical that the state's economic breakthrough is formalized in specific criteria that determine its ability to withstand growing challenges and threats. At the same time, the main criterion for the economic breakthrough of the state is the criterion of structural balance.

Cumulative consolidation of the conditions and criteria for the economic breakthrough of the state characterizes the ability of the national economy for a long period to support the processes of extended reproduction and to scale economic growth both in the sectoral and spatial-territorial dimensions. The authors substantiate the criteria for achieving an economic breakthrough, namely: structurally balanced, systemic and security, resource and functional, investment and innovation, and socially determined. The cyclical nature of the economic breakthrough is investigated and the dual interdependence of the development of the economic and social spheres of the state to achieve an economic breakthrough is emphasized.

Key words: economic breakthrough, the life cycle of an economic breakthrough, criteria for achieving an economic breakthrough, conditions for achieving an economic breakthrough, structural transformations, war.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну спричинило безпрецедентні руйнування в економічній, екологічній, соціальній сферах життя. Руйнування підприємств, економічних зв'язків, екологічні катастрофи, мільйонна міграція – довгострокові наслідки, подолання яких вимагає залучення значної кількості ресурсів. Досягнення економічного зростання та здійснення повоєнної відбудови потребує ґрунтовного дослідження теоретичних засад формування економічного прориву в Україні в сучасних надскладних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування економічного прориву присвячували свої дослідження вітчизняні та зарубіжні вчені. Мельник Л. [1, с. 53–57] досліджує вплив економічних детермінант на розвиток проривних інновацій, а також підкреслює дуальну природу проривних інновацій. Фріман С. [2] звертає увагу на циклічність економічного прориву, що відбувається за рахунок створення технологій, які виводять розвиток людства на якісно новий рівень. Шарма Р. [3], розглядає економічний прорив через призму здатності держави забезпечити сталий і швидкий економічний розвиток, шляхом перевершення очікувань інвесторів при одночасному збереженні середніх темпів зростання доходів у розрахунку на душу населення.

Необхідність структурних перетворень наявного економіко-технологічного укладу для забезпечення нової якості національної економіки обґрунтовано в дослідженні Мацкуляк І. та Сапожникової М. [4]

Науковці Малий І. та Родіонова І. [5] визначають економічний прорив, як довгострокове зростання обсягів виробництва за рахунок збільшення потенційного ВВП (довгострокова сукупна пропозиція, параметри якої визначаються рівнем продуктивності факторів виробництва) і відповідного зростання сукупного попиту серед населення (зростання реальних доходів населення та активізація їх споживчої поведінки на ринках). Особливої уваги

заслуговує структуризація основних напрямів наукових досліджень у сфері «наукового прориву» вченими Смоляр Л. та Іляш О. [6, с. 20–21]. Учені Макконнелл К. та Брю С. [7, с. 473–475] у своїх дослідженнях виділили структурні компоненти досягнення економічного прориву. Петриняк У. [8, с. 114] розглядає концепцію економічного прориву на основі поетапного усунення критичних для держави відставань у розрізі макро- та мікросередовищі основних бізнес-ринків. Фактори досягнення економічного прориву досліджували науковці Дикань В. і Чупир О. [9, с. 21]. Учена Радзівєвська С. [10] звертає увагу на визначальний вплив державної політики в реалізації економічного прориву.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема досягнення економічного прориву в Україні в умовах війни є гостро актуальною. Розгляд та розуміння сутності економічного прориву, умов та критеріїв його формування може дати підґрунтя для забезпечення післявоєнної відбудови українського суспільства та планування трансформаційних змін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Доцільність обґрунтування теоретико-методичних і прикладних засад поняття «економічного прориву» обумовлюється, з огляду на таке: 1) наростаючі глобалізаційні виклики функціонування національної економіки, що вимагають реструктуризації традиційних підходів до регулювання соціально-економічних відносин в процесі суспільного обміну; 2) трансформаційні перетворення та структурні зрушення у світовій геополітичній обстановці щодо розподілу стратегічних сфер впливу, доступу до ресурсів і балансу інтересів між учасниками торговельно-економічного обміну на світових ринках; 3) потреба у пошуку альтернативних джерел формування резервів ресурсного базису для забезпечення ефективного функціонування національної економіки, підтримки процесів розширеного відтворення та задоволення базових споживчих, соціально-економічних та культурно-духовних

інтересів населення; 4) невинний розвиток науково-технічного прогресу й формалізація ідеології технологічного укладу та «Індустрії 5.0», що вимагає посилення інтелектуальної компоненти розвитку національної економіки та активізації інвестиційно-інноваційних процесів з метою модернізації виробничо-господарських комплексів держави; 5) загострення між національними економіками держав конкурентної боротьби на світових ресурсних і споживчих ринках, що потребує обґрунтування якісно нових механізмів та інструментів посилення конкурентних позицій держави в процесі цієї боротьби на засадах масштабування ефективності розвитку економічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівнях; 6) посилення інтеграційних процесів, що формує передумови для залучення додаткових можливостей і ресурсів активізації соціально-економічних трансформацій та поступального економічного зростання; 7) потреба в розробці та реалізації ефективних інструментів вирівнювання диспаритету соціально-економічного розвитку між найбагатшими й найбіднішими держави з метою подолання системної бідності та покращення якості життя населення.

Відтак, метою статті є дослідження економічного прориву як ключової передумови формування ресурсного базису повоєнного відновлення національної економіки держави. Зазначена мета включає в себе узагальнення підходів до визначення поняття «економічний прорив», вивчення життєвого циклу економічного прориву національної економіки в умовах структурних трансформацій та виявлення умов та критеріїв досягнення економічного прориву держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поступальний розвиток соціально-економічних систем неможливо забезпечити без економічного зростання, що є ресурсним базисом реалізації структурних змін і перетворень у державі. Своєю чергою, економічне зростання характеризується двовимірними параметрами: перший, передбачає еволюційну трансформацію соціально-економічних процесів на засадах підтримки стабільного розширеного відтворення в процесі суспільно-економічного обміну, тоді як другий – можливий через імплементацію структурних зрушень в умовах подолання деструктивних процесів функціонування соціально-економічних систем, що базується на ідеології економічного прориву.

Поняття «економічного прориву», з однієї сторони, вимагає максимальної мобілізації

ресурсного потенціалу в напрямі досягнення стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки, а з іншої є найбільш характерним для соціально-економічних систем, розвиток яких відзначається надмірним дестабілізуючим впливом, викликів, ризиків і загроз. Власне, збурення соціально-економічної системи внаслідок посиленої дії дестабілізуючих факторів її функціонування й обумовлює базові передумови для реалізації економічного прориву за умови ефективного залучення й використання наявного ресурсного потенціалу (природного, матеріального, фінансового, людського та ін.). Таким чином, формалізується парадокс, теоретико-змістовна суть якого полягає в тому, що поняття «економічного прориву» є найбільш характерним для національних економік, які здатні були подолати структурні стагнаційні тенденції, стабілізувати базові процеси соціально-економічного відтворення та масштабувати ефективність функціонування їх виробничо-господарських комплексів в умовах системних суспільних трансформацій.

Для України розвиток національної економіки на засадах реалізації концепції економічного прориву є особливо актуальним, з огляду на сучасні обставини та параметри її функціонування. Адже, неспровокована широкомасштабна збройна агресія російської федерації на території України зумовила до формування нових реалій розвитку вітчизняної економіки, що характеризуються, зокрема, такими негативними аспектами, як окупація східних (частина Донецької і Луганської областей) і південних (частина Херсонської та Запорізької областей) регіонів й, відповідно, тимчасова втрата можливості використання їх природно-ресурсного потенціалу у процесах функціонування національної економіки; погіршення людського потенціалу через активізацію міграції населення закордон у пошуках безпечних умов проживання та задоволення власних базових потреб, а також посилення дисбалансів просторово-територіального розміщення населення через ведення воєнних дій у східних і південних регіонах України; фізична руйнація цілої низки об'єктів виробничо-господарських комплексів національної економіки, більша частка яких на даний час не піддається відновленню; втрата усталених логістичних ланцюгів постачань і збуту сировини, продукції, товарів, насамперед, через блокування російською федерацією Чорного моря та ресурсних потужностей портової інфраструктури на

півдні України; об'єктивна реструктуризація видаткової частини державного бюджету на воєнні потреби та суттєве посилення залежності функціонування національної економіки від зовнішніх донорів, насамперед США та країн-членів Європейського Союзу.

Для України забезпечення стратегічної орієнтації на досягнення економічного прориву є важливою, як у повоєнному відновленні економіки, так і адаптації вітчизняних виробничо-господарських комплексів до функціонування в об'єктивних реаліях правового режиму воєнного стану та зменшення залежності від обсягів фінансової допомоги з боку зовнішніх партнерів. Реалізація економічного прориву в Україні має критично важливе значення не лише у вирішенні проблем, які лежать суто в економічній площині (нарощування ВВП, масштабування виробничо-господарської діяльності, зміцнення конкурентних позицій держави на світових ринках, покращення рівня якості життя населення тощо), але й в інших – геополітичній, соціальній та мілітарній, адже можливості досягнення економічного прориву України є ресурсно-спроможними сформулювати передумови для переоснащення вітчизняного військово-промислового комплексу на інноваційних засадах та виведення ведення воєнних дій на якісно новий технологічний рівень, що дозволяє автоматизувати окремі спецоперації та знизити людські втрати на полі бою; посилити мотиваційні механізми і стимули у вітчизняних мігрантів до повернення з-за кордону на територію України; активізувати євроінтеграційні та євроатлантичні процеси держави, незважаючи на ведення бойових дій на території України.

Базисною передумовою для реалізації економічного прориву є розвиток, так званих, проривних технологій та інновацій (англ. – «disruptive innovation»). У різні історичні періоди такими «проривними інноваціями» були такі винаходи людства, як двигун внутрішнього згорання, електронно-обчислювальна машина, інформаційно-комунікаційні-технології тощо. На думку, Мельника Л. вплив економічних детермінант на розвиток проривних інновацій зумовлений двома ключовими факторами. Перший, проривна інновація є не лише джерелом структурного поштовху для інноваційного технологічного розвитку технічних систем, але й формує передумови для розвитку якісно нового виду бізнесу, адже проривні інновації, головним чином, спрямовані не тільки на покращення вже існуючих напрямів виробничо-господарської діяльності, а

також на реалізацію кардинальних революційних змін технічного базису розвитку бізнесу і трансформації національної економіки. Своєю чергою, другий, полягає в тому, що розвиток проривних інновацій залежить від реакції на них споживчої поведінки покупців на ринку. Адже, цілком закономірно, що розвиток та комерціалізація інтелектуального капіталу в сегменті проривних інновацій неможливий без наявності затребуваного платоспроможного попиту на ринку з боку потенційних споживачів. Власне, ринкові продажі формують джерела фінансово-економічних ресурсів не лише для розвитку проривних інновацій, але й їх поетапного вдосконалення в процесі виробництва і продажу на цільових сегментах споживчого ринку. Проривні інновації є інструментом розвитку трансформаційних процесів національної економіки і переходу до якісно нових форм і методів функціонування виробничо-господарських систем, що дозволяє удосконалювати знаряддя праці, споживчі властивості продукції й товарів, покращувати професійні компетенції трудового потенціалу держави [1, с. 53–57].

Опрацювання наукових підходів до тлумачення змістовних характеристик поняття «економічний прорив» дозволяє виділити такі його обов'язкові теоретичні атрибути, як тривале зростання ВВП держави на рівні вище середнього, поряд з іншими країнами; суттєве покращення якості та рівня життя населення; розвиток науково-технічного прогресу та інноваційна модернізація виробничо-господарських комплексів національної економіки. Очевидно, що ідентифіковані теоретичні параметри економічного прориву є важливими для його реалізації, однак, вважаємо, що попри універсальність такого індикатора як розмір ВВП та його обсяг у розрахунку на душу населення, він, все-ж, не може бути основною теоретико-критеріальною ознакою економічного прориву держави, адже поза увагою залишаються спроможність національної економіки до ведення конкурентної боротьби в сфері інновацій на цільових сегментах глобалізаційного ринку.

Освіта формує передумови для розвитку в населення технологічних знань, посилення його винахідливої активності та самодисципліни, що, своєю чергою, екстраполюється в сегмент продукування якісно нових знань і підвищення рівня інноваційної активності держави. Тому цілком очевидно, що держави з відсталою системою освіти ресурсно-неспроможні самостійно продукувати інновації й

для реалізації економічного прориву змушені залучати їх ззовні, що не лише знижує темпи цього прориву, але й зумовлює до підвищення трансакційних витрат у процесі соціально-економічних трансформацій.

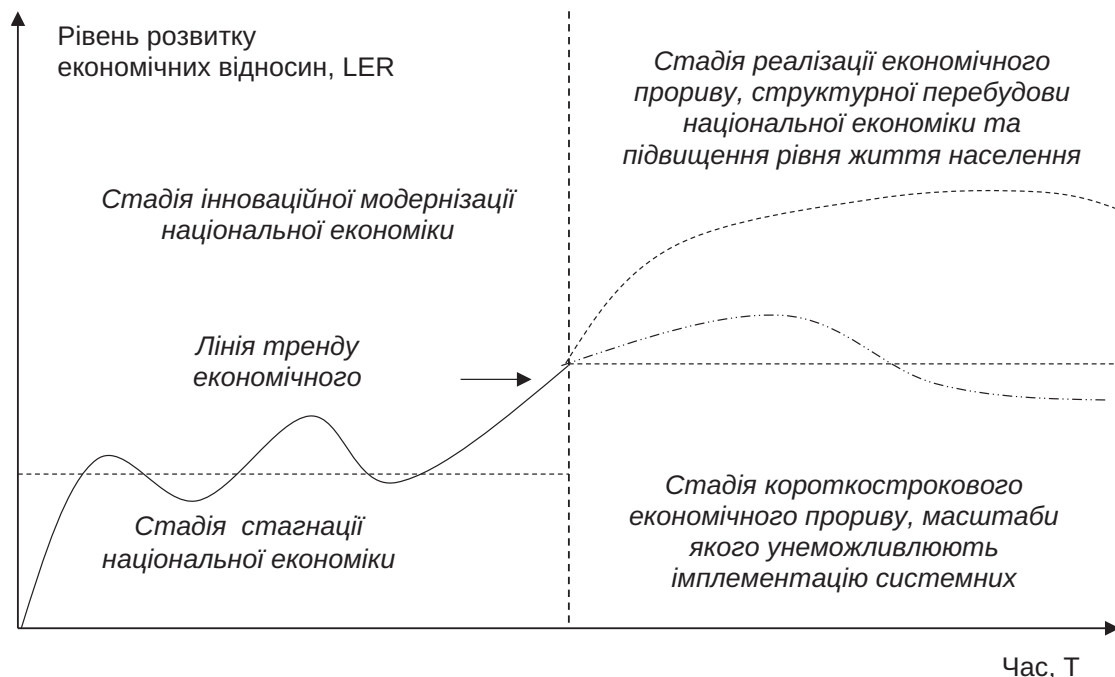
Очевидно, що довготривала підтримка економічного зростання держави є ускладненою, з огляду на необхідність інтенсивної мобілізації її природно-ресурсного потенціалу, через що природа економічного прориву носить циклічний характер (рис. 1).

Цілком закономірно, що для реалізації економічного прориву має бути сформований комплекс умов, що, з однієї сторони, є ресурсним підґрунтям для здійснення економічних перетворень, а з іншої – відіграють роль своєрідного мультиплікатора активізації соціально-економічних трансформацій, масштабування економіки та покращення рівня якості життя населення. Побуває думка, що досягнути економічного прориву легше, коли висхідною точкою економічного зростання є період кризи та занепаду.

Очевидно, що це формує нижчі показники порівняння з базовим періодом, але кризові параметри функціонування економіки стимулюють суб'єктів господарювання до мобілізації ресурсного потенціалу, зміни усталених підходів до організації виробничо-господарських відносин, пошуку альтернативних способів організації господарської діяльності та

посилення мотивації учасників суспільно-економічного обміну за кінцеві результати функціонування економічної системи. У вітчизняних реаліях широкомасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України зумовило катастрофічне падіння ВВП у 2022 році на рівні 35%, що сформувало умови для виникнення однієї з найбільш системних криз в Україні за весь період незалежності. Водночас, функціонування економіки в умовах війни може стати висхідною точкою для подальшого економічного прориву та повоєнної відбудови держави, адже обставини такої турбулентності формують нові виклики та вимагають імплементації системних змін, що полегшує реалізацію структурних реформ, стимулює мотиви до подолання корупції та детінізації економічних відносин, мобілізує ресурсне забезпечення у сегмент критерію оптимальної, що передбачає перемогу над агресором.

Досягнення економічного прориву неможливе без інноваційної модернізації та технологічного розвитку національної економіки, що передбачає кооперацію держави, представників бізнес-спільноти та новаторського середовища в науково-технічній сфері. Ця умова є для реалізації економічного прориву визначальною, адже вона формує унікальні конкурентні переваги держави на світових ринках, що дозволяє масштабувати обсяги продажів

Рис. 1. Життєвий цикл економічного прориву національної економіки в умовах структурних трансформацій.

Джерело: складено авторами

вітчизняних товарів і продукції, забезпечити підтримку безперервного процесу трансферу технологій та інновацій, а також пришвидшити темпи переходу від одного технологічного укладу до іншого. Інноваційна спрямованість функціонування держави, що здатна досягти економічного прориву є характерною для всіх галузей національної економіки, при цьому властивим є вирівнювання дисбалансів інноваційного розвитку, як у секторальному, так і просторово-територіальному вимірах, що, своєю чергою, екстраполюється на зростання рівня якості життя населення та покращення його загального добробуту.

Однією з базових умов реалізації економічного прориву держави є наявність адекватного інституційного базису функціонування бізнесу та впровадження інновацій. Це потребує мінімізації обсягу трансакційних витрат у процесі суспільно-економічного обміну на засадах структуризації співвідношення впливу формальних і неформальних інститутів на процеси прийняття управлінських рішень, шляхом зменшення ролі останніх в ході цих процесів. Адекватне інституційне середовище формує передумови для зменшення проявів девіантної та опортуністичної поведінки учасників суспільно-економічного обміну, посилює стимули в населення до активізації підприємницьких і новаторських ініціатив, підвищує рівень довіри між суб'єктами бізнесу та держави в особі її уповноважених органів. Інституційне середовище досягнення економічного прориву покликане сформувати сприятливі умови для розвитку інноваційного бізнесу та реалізації соціально-економічних трансформацій в системі турбулентних відносин економічних агентів.

Економічний прорив держави неможливий без розвитку науково-технічної сфери та її інтелектуального капіталу. З огляду на це, стратегічно важливою умовою економічного зростання є інвестиції в цій сфері, що агрегуються з таких компонентів, як підтримка та розвиток системи освіти в розрізі всіх ступенів підготовки здобувачів, інвестиції в матеріально-технічну базу науково-технічних центрів, обмін технологіями та інноваціями, розвиток інтелектуальної складової бізнесу та економіки, державне фінансування фундаментальних і прикладних наук, розбудова мережі об'єктів інвестиційно-інноваційного спрямування (венчурні фонди, бізнес-інкубатори, індустріальні технологічні парки тощо), підтримка горизонтально-вертикальної кооперації в науково-технічній сфері та реалізація

міжгалузевих інноваційних проєктів з можливістю продукувати продукцію з високою часткою доданої вартості, розвиток стартап-діяльності суб'єктів бізнесу. Очевидно, що інституційно-економічні умови є базисними для реалізації економічного прориву держави. Водночас, ефективність таких передумов є суттєво обмеженою без наявності потужної соціальної консолідації суспільства на шляху імплементації структурних трансформацій.

Природа економічного прориву полягає у дуальній взаємозалежності розвитку економічної та соціальної сфер держави. З одного боку, досягнення економічного зростання потребує мобілізації ресурсів в економічну площину держави та мінімізацію витрат на соціальні заходи, а з іншої – розвиток соціальної сфери формує мотиви і стимули для економічного прориву. Саме в цьому полягає нерозривна єдність економічних та соціальних процесів функціонування національної економіки та розвитку держави на засадах економічного прориву.

Цілком логічно, що досягнення економічного прориву держави формалізується в конкретних критеріях, що визначають її спроможність до протистояння наростаючим викликам і загрозам, а також задоволення базових інтересів і потреб учасників суспільно-економічного обміну. Базовим таким критерієм економічного прориву держави є структурно-збалансований критерій. Він характеризує здатність національної економіки в тривалому періоді підтримувати процеси розширеного відтворення та масштабувати економічне зростання, як в галузево-секторальному, так і просторово-територіальному вимірах. Структурно-збалансований критерій економічного прориву національної економіки формалізується через призму таких індикаторів, як зростання ВВП і ВРП, скорочення темпів інфляційних процесів у державі, підвищення реальних доходів населення, збалансоване зростання економічної, соціальної та екологічної ефективності функціонування виробничо-господарських комплексів національної економіки, тощо.

Ресурсно-функціональний критерій економічного прориву характеризує оптимальний розподіл наявного природно-ресурсного забезпечення держави в розрізі основних галузей і секторів національної економіки. Він визначає наскільки раціональною є виробничо-господарська структура національної економіки з урахуванням наявного природно-ресурсного потенціалу, логістичних

можливостей, культури споживання і тяжіння до основних ринків збуту продукції, товарів і послуг. Основними індикаторами ресурсно-функціонального критерію є досягнення рівноваги, як на сировинному, так і споживчому ринках, зростання обсягів споживання населення, підвищення податкових надходжень до бюджету.

Масштаби економічного прориву напряму характеризуються параметрами його інвестиційно-інноваційного критерію, що визначає обсяги інвестиційної активності, темпи економічної модернізації національної економіки, автоматизацію виробничо-господарських процесів і пришвидшення оборотності виробничо-господарських циклів. Ключовими індикаторами інвестиційно-інноваційного критерію економічного прориву є обсяг інвестиційний в основний капітал (у тому числі, з

боку іноземних інвесторів), темпи науково-технічного розвитку та активності суб'єктів бізнесу, темпи впровадження ресурсно-зберігаючих технологій, зростання попиту на інновації серед населення тощо.

Екстраполяція економічних індикаторів в сегмент зростання рівня та якості життя населення визначається соціально-детермінованим критерієм економічного прориву, що характеризується через призму таких основних індикаторів, як підвищення соціальних стандартів і виплат, захист найбільш незахищених верств населення, розбудова об'єктів соціальної інфраструктури, покращення доступності соціальних послуг для населення, підвищення соціальної відповідальності суб'єктів бізнесу. Сукупна консолідація умов та критеріїв економічного прориву держави представлено на рис. 2.

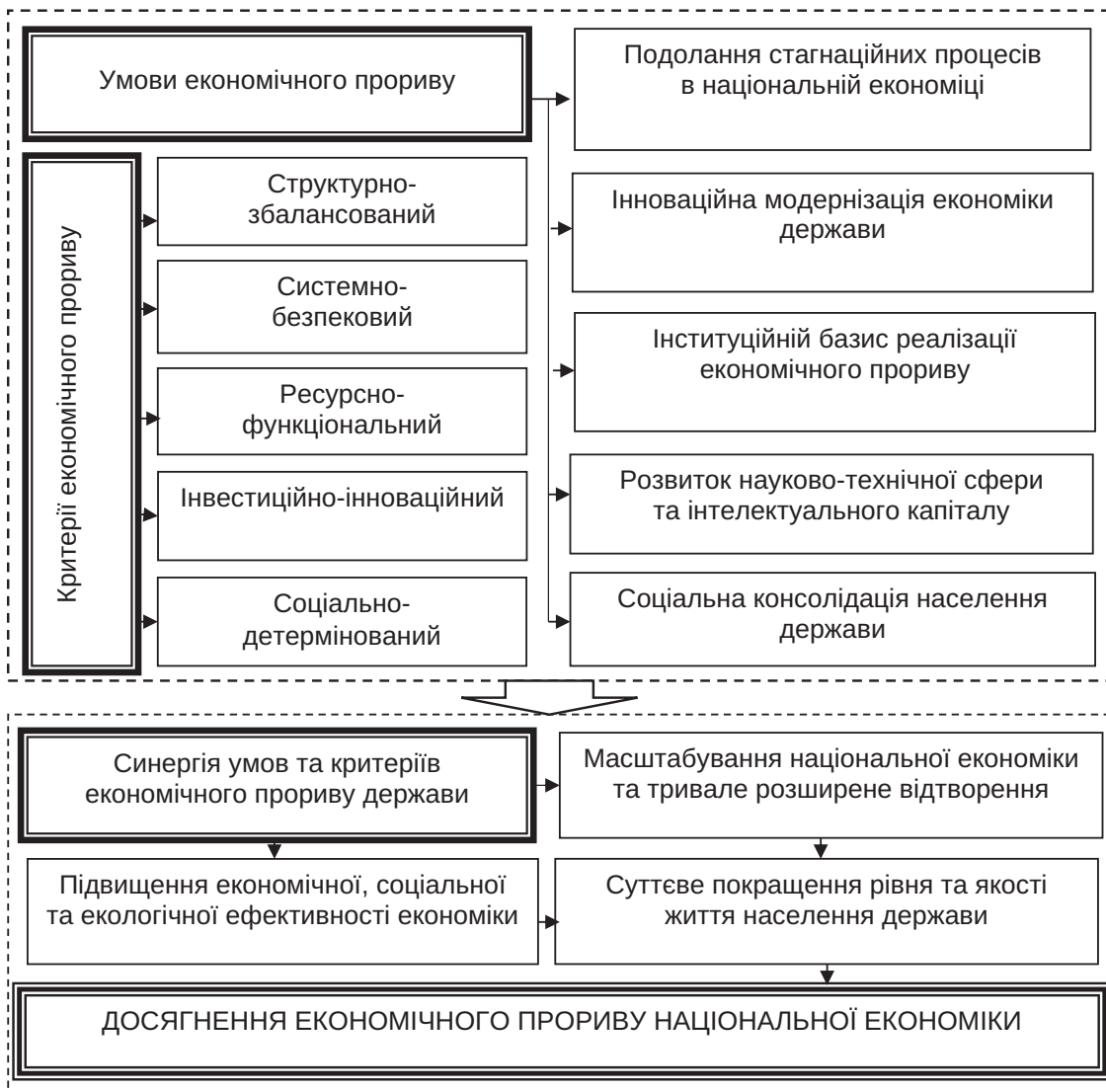

Рис. 2. Агреговані умови та критерії досягнення економічного прориву держави

Джерело: складено авторами

Узагальнюючи теоретичні та науково-методичні підходи до тлумачення змістовних характеристик поняття «економічного прориву», вважаємо за доцільне розуміти під ним такий стан розвитку національної економіки, який відзначається якісними соціально-економічними перетвореннями в галузево-секторальному та просторово-територіальному вимірах на засадах інноваційної техніко-технологічної модернізації виробничо-господарських комплексів держави, що формує передумови для суттєвого нарощування масштабів функціонування національної економіки в довгостроковій перспективі, забезпечення динамічної конкурентоспроможності держави на світових ринках, а також підвищення рівня якості життя та загального добробуту населення.

Висновки. Теоретико-змістовний аналіз поняття «економічного прориву» держави дозволив розширити його позиціонування через призму основоположних наукових підходів, що формалізується в такому: 1) економічний прорив є структурною рушійною силою розвитку соціально-економічних трансфор-

мацій держави на всіх її ієрархічних рівнях прийняття управлінських рішень; 2) економічний прорив виступає джерелом формування ресурсного базису для здійснення розширеного відтворення виробничо-господарських комплексів національної економіки та становлення процесів сталого розвитку; 3) економічний прорив відіграє роль стратегічного каталізатора підвищення рівня конкурентоспроможності виробничо-господарських комплексів національної економіки, як на внутрішньому, так і світовому ринках; 4) економічний прорив є базовою передумовою для покращення якості життя населення, зростання його загального добробуту та підвищення рівня соціальних стандартів у державі. Таким чином, економічний прорив є ефективним інструментарієм подолання стагнаційних процесів розвитку держави, засобом нівелювання дестабілізуючого впливу параметрів турбулентності національної економіки в умовах воєнного стану та ключовою передумовою для формування ресурсного базису повоєнного відновлення національної економіки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сучасні тренди економічного прориву: досвід ЄС та практика України. Підручник. За заг. ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво «Українська книга»», 2021. 432 с.
2. Freeman C. Technical Innovation, Diffusion, and Long Cycles of Economic Development. In: Vasko T. (ed.) *The Long-Wave Debate*. Springer, Berlin, Heidelberg, 1987. P. 295–309.
3. Федулова Л. Проблеми та передумови формування в Україні економіки новітнього технологічного укладу. *Управлінські інновації*. 2012. № 1. С. 9–20.
4. Шарма Ручір. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива» / пер. з англ. Андрій Іщенко. Київ: Наш формат, 2018. 296 с.
5. Мацкуляк І. Д., Сапожникова М. Т., Харчілава Г. П. Проривна економіка: до теорії управління змінами економічних систем. *Управлінець*. 2019. Т. 10. № 10. С. 75–84.
6. Малий І. Й., Родіонова І. Ф., Куценко Т. Ф., Федірко Н. В. Макроекономіка: базовий курс: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2016. 246 с.
7. Смоляр Л. Г., Іляш О. І., Литвак Т. М. Бенчмаркери забезпечення «економічного прориву» України у технологічному та інноваційному напрямках. *Інноваційна економіка*. 2020. № 5–6 (84). С. 19–29.
8. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика. Ч. 1. Макроекономіка / пер. з англ. Львів: Вид-во «Просвіта», 1997. 671 с.
9. Петриняк У. Я. Економічний прорив: конкурентоспроможність підприємства в умовах креативності. *Future Healthcare: Innovations, Advances and Progress: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, June 15-16, 2023*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. P. 114–115.
10. Дикань В. Л., Чупир О. М. Фактори економічного зростання та розвитку національної економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 15–22.
11. Радзієвська С. О. Посилення ролі держави в управлінні економікою як шлях забезпечення економічного прориву. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 9 (208). С. 37–49.

REFERENCES:

1. Suchasni trendy ekonomichnoho proryvu: dosvid YeS ta praktyka Ukrainy. Pidruchnyk (2021)[Modern trends of economic breakthrough: the experience of the European Union and the practice of Ukraine. Textbook]. *Za zah. red. L. H. Melnyka*. Sumy: PF «Vydavnytstvo «Ukrainska knyha» 432 p. (in Ukrainian)

2. Freeman C. (1987) Technical Innovation, Diffusion, and Long Cycles of Economic Development. In: Vasko T. (ed.) *The Long-Wave Debate*. Springer, Berlin, Heidelberg. P. 295–309. (in English)
3. Fedulova L. (2012) Problemy ta peredumovy formuvannya v Ukraini ekonomiky novitnoho tekhnolohichnoho ukladu [Problems and prerequisites of the formation of a new technological economy in Ukraine]. *Upravliniski innovatsii*, vol. 1, pp. 9–20.
4. Sharma Ruchir. (2018) Peredovi krainy. V ochikuvanni novoho «ekonomichnoho dyva» [Advanced countries. Waiting for a new "economic miracle"]. *Per. z anhl. Andrii Ishchenko*. Kyiv : Nash format, 296 p.
5. Matskuliak I. D., Sapozhnykova M. T., Kharchilava H. P. (2019) Proryvna ekonomika: do teorii upravlinnia zminamy ekonomichnykh system [Breakthrough economy: to the theory of management of changes in economic systems]. *Upravlinets*, vol. 10, no. 10, pp. 75–84.
6. Malyi I. Y., Rodionova I. F., Kutsenko T. F., Fedirko N. V. (2016) Makroekonomika: bazovyi kurs: navch. posib. [Macroeconomics: basic course: education. manual]. Kyiv : KNEU. 246 p.
7. Smoliar L. H., Iliash O. I., Lytvak T. M. (2020) Benchmarkery zabezpechennia «ekonomichnoho proryvu» Ukrainy u tekhnolohichnomu ta innovatsiinomu napriamakh [Benchmarks for ensuring Ukraine's "economic breakthrough" in technological and innovative directions]. *Innovatsiina ekonomika*, vol. 5–6 (84), pp. 19–29.
8. Makkonnell K. R., Briu S. L. (1997) Analitichna ekonomiiia: pryntsyipy, problemy i polityka [Analytical economics: principles, problems and politics]. *Ch. 1. Makroekonomika / per. z anhl. Lviv : Vyd-vo «Prosvita»*, 671 p.
9. Petryniak U. Ya. (2023) Ekonomichniy proryv: konkurentospromozhnist pidpriemstva v umovakh kreatyvnosti [Economic breakthrough: the competitiveness of the enterprise in conditions of creativity]. *Future Healthcare: Innovations, Advances and Progress: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, June 15–16, FOP Marenichenko V. V., Dnipro, Ukraine*. P. 114–115.
10. Dykan V. L., Chupyr O. M. (2011) Faktory ekonomichnoho zrostannia ta rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Factors of economic growth and development of the national economy]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 36, pp. 15–22.
11. Radziievska S. O. (2018) Posylennia roli derzhavy v upravlinni ekonomikoiiu yak shliakh zabezpechennia ekonomichnoho proryvu [Strengthening the role of the state in managing the economy as a way to ensure an economic breakthrough]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 9 (208), pp. 37–49.